

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Факультет комп'ютерних наук та кібернетики

Реферат

зі вступу до університетських студій
на тему

«Система освіти в державах античної Греції»

Виконала:

Студентка 1-го курсу групи ІПС-12
спеціальності «Програмна інженерія»

Клевчук Марія Вячеславівна

Науковий керівник: Набока Сергій Валерійович

Київ 2023

Зміст

1. Вступ.....	3
2. Початкова освіта.....	4
3. Середня освіта	5
4. Вища освіта.....	6
5. Особливості системи освіти в Спарті.....	7
6. Висновки.....	9
7. Використана література.....	10

ВСТУП

Стародавня Греція є однією з найважливіших цивілізацій в історії людства. Її досягнення в галузі філософії, літератури, мистецтва та науки мали значний вплив на розвиток європейської культури. Не менш важливим є і внесок стародавніх греків у розвиток освіти.

Система освіти в стародавній Греції була досить розвиненою для свого часу. Вона включала в себе кілька ступенів навчання, які відповідали різним віковим групам і соціальним станам.

Першим ступенем навчання було **граматичне**. Воно було доступне для всіх дітей, незалежно від соціального статусу їхніх батьків. На цьому ступені навчання вивчали читання, письмо, арифметику та основи граматики.

Другим ступенем навчання було **риторське**. Воно було доступне лише для дітей з заможних сімей.

Третім ступенем навчання було **філософське**. Воно було доступне лише для найталановитіших учнів.

Система освіти в стародавній Греції мала ряд важливих особливостей. По-перше, вона була заснована на ідеї свободи думки і виховання особистості. По-друге, вона була спрямована на розвиток розумових здібностей і моральних якостей людини. По-третє, вона була доступна для всіх дітей, незалежно від їхнього соціального статусу.

Доступ до громадської освіти мали лише діти рабовласників. Діти рабів були позбавлені права на навчання, адже їх батьків розглядали як знаряддя праці.

У наступних розділах реферату ми розглянемо докладніше систему освіти в стародавній Греції.

ПОЧАТКОВА ОСВІТА

Початкова освіта складалася з трьох етапів: школа граматиста, школа кіфариста (7-14 років) та палестри (15-17 років).

До початкової школи дітей вдома виховувала мати. З початком навчання цей обов'язок покладался на педагогів-рабів, які проводили дітей до школи, стежили за її поведінкою та навчанням. Початкову освіту в основному отримували хлопці, а дівчатка весь час перебували в жіночій половині будинку - гінекеї. Тут їх навчали рукоділлю, читанню, письму, грі на музичних інструментах. Вийшовши заміж, вони переходили в іншу гінекею, майже нічого не змінюючи у своєму житті. Лише деякі заможні сім'ї наймали приватних вчителів для освіти дочок.

Початкова освіта дитини починалась у сім років у так званій школі граматиста. До перших предметів, які там вивчали, належали лічба, граматики та письмо. Метод запам'ятовування матеріалу був механічний (або «зазубрювання») з голосу вчителя та повторюванням за ним. Про розробку викладачем методики викладання й не йшлося, адже це була складна і кропітка робота. Саме тому навчання було не дуже ефективним, діти вивчали алфавіт досить довго (спочатку літери, потім склади з двох букв, потім із трьох). Вивчаючи письмо, використовували навощені таблички, на яких тонкою паличкою, яка називалась стилем, писалися букви. Для рахування використовували пальці рук, камінчики і рахункову дошку абакі, яка нагадувала рахівницю.

Також (зазвичай одночасно) велося навчання дитини у школі кіфариста, де підліток отримував літературну освіту і естетичне виховання. Там викладалися музика, співи, декламація уривків із «Іліади» та «Одіссеї».

У 13-14 років хлопчики переходили до наступної ступені освіти - палестри. Палестра була школою боротьби, але не тільки. Тут упродовж 2-3 років хлопчики займалися п'ятиборством, яке включало в себе біг, стрибки, боротьбу, метання диска і списа, плавання. Ця програма фізичного виховання мала на меті розвинути у хлопчиків силу, витривалість, спритність і швидкість.

Крім того, в палестрі з хлопчиками проводили бесіди на політичні та моральні теми. Ці бесіди вели почесні громадяни міста, які ділилися своїм досвідом і знаннями. Вони розповідали хлопчикам про історію та культуру своєї держави, про важливість громадянських обов'язків і моральних цінностей.

СЕРЕДНЯ ШКОЛА

Стародавня Греція славилася не лише своєю величезною впливовістю в сферах філософії, мистецтва та політики, але й розвиненою системою фізичного виховання, яка включала в себе гімнастичні вправи та змагання. Гімнасії, що були складовою середньої школи, не були тільки місцем для фізичного тренування, а й важливою складовою соціокультурного життя. Вони були доступні для більш заможної верстви населення.

Гімнасії виникли у Греції в VI столітті до н.е. та розглядалися як місця, де молодь готувалася до військових обов'язків, а також розвивала свої тілесні та розумові здібності. В Афінах у V-IV ст. до н. е. їх було три: Академія, Лікей та Кіносарг, де видатні ритори і поети вели з юнаками повчальні бесіди. Греки вважали фізичну силу і витривалість важливими для створення сильної та здорової нації. Також там вивчали музику, літературу, риторику, математику, філософію, астрономію та інші предмети.

Гімнасії були розташовані в кожному значущому грецькому місті. Організація цих закладів була спрямована на розвиток не тільки фізичних, але й моральних якостей. Заняття в гімнасіях відбувалися під керівництвом досвідчених інструкторів, які вчили молодь різноманітним гімнастичним вправам та боротьбі.

Головні види занять в гімнасіях включали біг, стрибки, метання диска та кидки коп'ю. Особливу увагу приділяли розвитку гармонії тіла та координації рухів. Також важливою була роль гімнастичних вправ у відновленні та укріпленні здоров'я.

У грецькому суспільстві проводилися регулярні гімнастичні змагання, такі як олімпійські і піфіанські ігри. Ці заходи визначалися не лише фізичною силою, але й естетичною грацією виконання рухів.

Гімнастика стала важливою частиною виховання грецької молоді, впливаючи на їхнє фізичне та моральне зростання. Вона сприяла формуванню дисципліни, військової дисципліни та здорового способу життя.

Гімнасії у Стародавній Греції відігравали ключову роль у формуванні фізично сильної та морально збалансованої молоді. Система гімнастичного навчання сприяла не лише розвитку фізичних якостей, але й вихованню грецької молоді в дусі гармонії та дисципліни. Гімнасії в Стародавній Греції залишаються прикладом того, як фізичне виховання може впливати на формування здорового та сильного суспільства.

ВИЩА ОСВІТА

У 18 років вільний грек мав право вступити на навчання у ефебії (як навчальний центр сформувалась приблизно в IV ст. до н.е.). На відміну від гімнасій та палентр, навчання у ефебіях було переважно на утриманні держави. Певний проміжок часу ефебії були обов'язковим етапом навчання юнака, адже тільки після неї він ставав повноправним громадянином. Пізніше, у зв'язку з політичними змінами, вектор навчання змінився з військового на музичний (спрямований на духовний, культурний розвиток).

У Стародавній Греції існували три основні форми вищої освіти: софістична школа, філософська школа та риторична школа.

Софістична школа була орієнтована на підготовку до політичної діяльності, участі в дискусіях, судових справах та суперечках. Навчання у софістів було платним і тривало кілька років. Основним методом навчання була лекція, але також використовувалися практичні вправи, спрямовані на розвиток навичок переконування та ораторського мистецтва.

Софісти не ставили за мету пошук істини та раціональну аргументацію. Вони навчали своїх учнів переконувати будь-кого, навіть якщо це суперечить істині. Для цього вони використовували різні риторичні прийоми, такі як хитрощі та маніпуляції.

Філософська школа, на відміну від софістичної, була спрямована на пошук істини та формування всебічно розвиненої особистості. Навчання у

філософській школі також було платним, але його тривалість була більшою, ніж у софістів. Основними методами навчання були лекції, дискусії та практичні вправи.

Філософи вважали, що для досягнення істини необхідно використовувати раціональне мислення та критичний аналіз. Вони навчали своїх учнів аналізувати різні точки зору та робити власні висновки.

Риторична школа, заснована Ісократом у IV столітті до н.е., також була орієнтована на розвиток ораторського мистецтва. Однак, на відміну від софістів, Ісократ вважав, що оратор повинен бути не лише красномовним, а й високоморальним. Він навчав своїх учнів використовувати риторику для добра, а не для обману та маніпуляцій. Навчання в риторичній школі Ісократа було орієнтоване на практичне застосування ораторського мистецтва. Ісократ вважав, що теоретичні знання важливі, але головне – це вміння говорити.

Навчання тривало 3-4 роки і було платним. Учні вивчали, обговорювали та коментували найкращі зразки промов, а потім намагалися їх наслідувати. На завершальному етапі навчання учні складали власні промови.

Риторичні школи були популярними в Стародавній Греції не тільки в класичну, але й в елліністичну епоху. На відміну від давніх греків, нащадки особливу шану віддають філософським школам, які відіграли ключову роль у розвитку наукового мислення.

ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ ОСВІТИ У СПАРТІ

У попередніх розділах я розглядала Афінську форму системи освіти, яка була поширена на більшості території Еллади. Спарта ж була окремим давньогрецьким містом-державою, взірцем військової доблесті та непохитної дисципліни. Її успіх був значною мірою пов'язаний із добре налагодженою системою освіти, яка мала на меті виховання воїнів-героїв, здатних захищати свою батьківщину.

Основною метою освіти в Спарті було виховання воїнів, які були б фізично сильними, витривалими та безстрашними. Учні повинні були бути готові до будь-яких випробувань, які могли їх чекати на полі бою.

Освіта в Спарті була обов'язковою для всіх вільних громадян чоловічої статі. Вона розпочиналася у віці 7 років і тривала до 30 років.

У перші сім років навчання учні перебували у «ангелах», де навчалися основам військової справи, фізичної підготовки та патріотизму. Умови там були не найкращі: хлопців лупцювали й погано годували, що провокувало їх на крадіжки. Це мало виховувати спритність та витривалість. Також цінною навичкою було вміння стисло і чітко говорити. Учні також вивчали грецьку мову, історію та математику, але лише в межах необхідності.

У віці 12-14 років учні вступали в загони «ілі» під керівництвом старших юнаків, де вони продовжували навчання військовій справі та фізичній підготовці, а також навчалися хоровому співу. Учні агели жили в казармах, харчувалися простою їжею та носили грубий одяг. Вони також були позбавлені будь-яких особистих речей.

У віці 20 років юнак ставав власником земельного наділу та вів там своє господарство. Приблизно 15 чоловіків складала там свою «комуну». Вони спільно харчувалися, вели військову справу, розважалися. За потреби у військовому поході вони складали власний «підрозділ». Лише у 30 років громадянин Спарті отримував всі свої громадянські права, створював сім'ю та оселявся у власному будинку.

Система освіти в Спарті мала значний вплив на розвиток цього міста-держави. Вона сприяла тому, що Спарта стала однією з наймогутніших військових держав Стародавньої Греції. Спартанські воїни були відомі своїми бойовими навичками та відвагою. Вони відіграли важливу роль у багатьох битвах.

Однак система освіти в Спарті мала і свої недоліки. Вона була надто спрямована на підготовку воїнів і не давала належного значення розвитку інших аспектів особистості. Це призвело до того, що спартанці були досить обмеженими людьми, які не відрізнялися творчістю та ініціативою.

ВИСНОВКИ

Система освіти у Стародавній Греції була однією з найважливіших складових її культури та цивілізації. Вона мала значний вплив на розвиток грецької держави та суспільства.

Особливості системи освіти у Стародавній Греції:

- Заснована на ідеї всебічного розвитку особистості. Учні вивчали не лише граматику, арифметику та інші предмети, але й музику, гімнастику, філософію та інші дисципліни. Це було пов'язано з грецькою ідеєю гармонійного розвитку особистості.
- Спрямована на розвиток творчих здібностей учнів. Учні вчилися співати, грати на музичних інструментах, писати вірші та прозу. Це було пов'язано з грецькою ідеєю цінності мистецтва та творчості.
- Демократична. Освіту могли отримати всі вільні громадяни, незалежно від їхнього соціального статусу. Це було пов'язано з грецькою ідеєю рівності всіх громадян перед законом.
- Сприяла розвитку грецької культури. Система освіти сприяла тому, що Греція стала однією з найкультурніших держав світу. Учні знайомилися з грецькою літературою, мистецтвом та філософією, що сприяло розвитку грецької культури.

Спартанська система освіти мала ряд відмінностей від афінської. Вона була більш спрямована на підготовку воїнів і не давала належного значення розвитку інших аспектів особистості. Однак вона також сприяла успіху Спарти як військової держави.

Система освіти у Стародавній Греції була однією з найпрогресивніших у світі. Вона мала значний вплив на розвиток грецької культури та цивілізації. Ця система освіти досі є прикладом для сучасних освітніх систем.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Сидоренко Н. М., Латиш Ю. В. Вступ до університетських студій: Навчальний посібник. - К.: ВПЦ «Київський університет», 2020.
2. Резнік С. М. Соціокультурні детермінанти розвитку освіти та викладацької майстерності у стародавній Греції, 2019.
3. Nigel Kennel The Gymnasium of Virtue: Education and Culture in Ancient Sparta, 2007.
4. Пальчевський С. С. Педагогіка. Загальні засади педагогіки. З історії педагогіки. Теорія освіти й навчання (дидактика). Теорія виховання. Школознавство. -К: «Каравела», 2007.
5. Зайченко І. В. Історія педагогіки. Книга І. Історія зарубіжної культури. - К: Видавничий Дім «Слово», 2010.
6. Матеріали з робочої навчальної дисципліни «Історія фізичної культури, олімпійського та професійного спорту»
https://elib.lntu.edu.ua/sites/default/files/elib_upload/Файдевич
7. П. В. Мороз, І. В. Мороз «Всесвітня історія»
<https://sites.google.com/view/hist-world-and-ukraine-grade-6/R3/T3/13?pli=1>
8. Електронний матеріал «Виховання та школа у Стародавній Греції»
https://studopedia.su/16_12235_teoriya-prirodnogo-vihovannya-printsipi-prirodovidpovidnosti-vihovannya-zhzh-russo.html